

# ONDERBOUWING INBRENG NAJK

## STIKSTOF DEBAT

Het startpakket van MCEN op het stikstofdossier heeft onlangs groen licht gekregen van de Tweede Kamer en kan niet langer wachten. De basis van de aanpak van MCEN kan op waardering van NAJK rekenen, omdat hierin voldoende bouwstenen aanwezig zijn. Nu moet het worden geconcretiseerd met bijbehorend budget. NAJK begrijpt heel goed dat de broodnodige aanpak om het stikstofdossier vlot te trekken een zeer zwaar beroep doet op onze eigen sector, andere economische sectoren, de schatkist, en alle overheden. Niets doen is geen optie, want dan staat de economie stil. Doen we wél iets, dan moet dat gezamenlijk gebeuren, met alles wat daarvoor nodig is. NAJK wil u, Kamerlid, de onderstaande drie boodschappen meegeven:

1. De basis voor een oplossing voor het stikstofdossier ligt er, maar de precieze invulling voor zowel spoor 1 (wetgeving) als spoor 2 (programmatische aanpak stikstofreductie) ontbreekt. Die moet er zo snel mogelijk komen.
2. De volgens NAJK drie grootste problemen worden niet opgelost:
  - a. PAS-melders en interimers die niet beschikken over een onherroepelijke NB-vergunning;
  - b. Het ontbreken van een betrouwbaar, voorspelbaar en snel afwikkellend systeem voor NB-vergunningen;
  - c. Het ontbreken van afdoende structuurbeleid met uitvoeringskracht waarin boeren die vrijwillig willen stoppen en boeren die willen doorgaan financieel, fiscaal en ruimtelijk-orderings-technisch worden ondersteund.
3. Hiervoor is voldoende budget nodig dat vanuit de coalitie in de Tweede Kamer moet komen, omdat zonder de door haar gegeven budgettaire ruimte het demissionaire kabinet geen financiële dekking heeft om plannen voor te stellen aan zowel de Eerste als de Tweede Kamer.

In onze verdere inbreng is aanvullende onderbouwing te vinden van onze drie boodschappen. Let wel, NAJK denkt dat haar uitwerking het stikstofdossier vlot trekt en de door NAJK geformuleerde drie grootste problemen oplost. NAJK wil wel duidelijk maken dat haar uitwerking niet de enige weg is, maar volgens ons wel de beste weg waar zij ook volledig achter staat. Dat neemt niet weg dat NAJK openstaat voor elke oplossingsrichting die onze drie grootste problemen oplost, zoals omschreven onder boodschap 2.

### **1 Hoe zouden spoor 1 en spoor 2 verder uitgewerkt moeten worden?**

Voor NAJK zijn hierin drie zaken belangrijk: voldoen aan het additionaliteitsbeginsel, het legaliseren van PAS-melders en interimers, en tegelijkertijd het reduceren van stikstofemissies en het werken aan de staat van de natuur.

### **Voldoe aan het additionaliteitsbeginsel, zodat in- en extern salderen weer kan.**

De maatregel om de strokenaanpak van het kabinet rondom de Peel en de Veluwe te realiseren is een goede start om te laten zien hoe de overheid dit beginsel invult. Het is echter niet voldoende. Rondom andere Natura2000-gebieden die stikstofgevoelige hexagonen bevatten, zal ook een dergelijke strokenaanpak wenselijk zijn, met daarbij behorende financiële middelen, ondersteunende maatregelen voor blijvers en stoppers, focus op de juiste habitattypen en juridische borging (in de geest van de Wet inrichting landelijk gebied).

1. Allereerst moet de coalitie voldoende budget vrijmaken, zodat de minister haar beoogde plannen kan vastleggen in een Kamerbrief met financiële dekking. Hierdoor kan de minister concreet laten zien welke ondersteunende maatregelen zij met bijbehorend budget gaat treffen voor boeren die willen stoppen, maar vooral voor boeren die willen doorgaan, hetzij ergens anders in Nederland. Op deze manier kunnen jonge boeren in deze strook plannen maken voor de toekomst. Zonder budget worden deze stroken een kansloze missie.
2. Voor NAIK is het van groot belang dat er enkel gekeken wordt naar de stikstofgevoelige hexagonen die behoren bij habitattypes die zijn omschreven in het aanwijzingsbesluit van een Natura2000-gebied, omdat deze habitattypes juridisch hierin zijn vastgelegd. Hexagonen die niet onder het aanwijzingsbesluit vallen, moeten buiten beschouwing blijven. Wanneer die ook nog betrokken worden, wordt de opgave wat NAIK betreft ondoenlijk.
3. Voordat een strook daadwerkelijk gerealiseerd wordt, moeten boeren die willen stoppen of die willen doorgaan concreet weten wat de precieze invulling van de overheid is van het trappetje van Remkes (stoppen, verplaatsen, innoveren of extensiveren), zowel financieel, beleidsmatig als procesmatig. Zonder een concrete invulling weten jonge boeren niet welke stappen zij kunnen nemen, waardoor deze strokenaanpak onmogelijke en onhaalbare opgave geeft aan jonge boeren.
4. In deze gebieden zal een juridische borging moeten zijn voor zowel de overheid, die graag een aanpak wil ontwikkelen, als jonge boeren die hieraan meedoen. Op deze manier hebben zij zekerheid dat ze er niet slechter uitkomen. De vroegere Wet inrichting landelijk gebied (WILG) gaf hiervoor ruimte. Daarin stond bijvoorbeeld opgenomen dat als boeren in een gebiedsproces grond inbrengen, zij recht hebben op vervangende grond met vergelijkbare functie en kwaliteit. De WILG is grotendeels geïntegreerd in de Omgevingswet.

#### **Maak een nieuwe programmatische aanpak stikstof die goed wordt geborgd.**

NAJK is voorstander van afrekenbare emissiedoelen voor elke economische sector die vervolgens weer vertaald worden naar bedrijfsniveau. Elke economische sector in Nederland moet emissiedoelen krijgen die vastgeklikt worden in een wet. Op basis hiervan kan een doelstelling weer onderverdeeld worden binnen de landbouw om uiteindelijk terecht te komen op een doelstelling per diersoort in 2035. De doelstelling is een afgeleide van de sectoropgave minus de gerealiseerde stoppers vanaf 2019 en de te verwachten hoeveelheid stoppers vanaf heden. Richting 2035 moeten er evaluatiemomenten plaatsvinden om te kijken of de emissiereductie nog op koers ligt en haalbaar blijkt te zijn. Zo niet, dan moet het reductieplan worden herzien.

Wanneer een veehouderijsector haar uitdaging niet behaalt, zullen bedrijven die hun doelstelling per diersoort niet hebben behaald worden gesanctioneerd op dusdanige wijze dat het niet loont om je doelstelling niet te behalen. Totdat de doelstellingen van een economische sector zijn behaald, komt er geen nieuwe ontwikkelruimte vrij en is groei enkel mogelijk middels in- en extern salderen binnen de eigen economische sector. Dit houdt in dat stikstof niet gewisseld mag worden tussen economische sectoren. Hier komt de rekenkundige ondergrens van pas, want bijvoorbeeld bouwprojecten kunnen hiermee doorgang vinden zonder dat ze stikstof nodig hebben vanuit andere sectoren. In dit programma moeten stimulerende regelingen komen die jonge boeren helpen om hun doel te behalen als stimulerende maatregelen voor boeren die vrijwillig willen stoppen, maar ook bijdragen aan de toekomst van de jonge boer, denk aan:

1. financiële ondersteuning voor investeringen in stikstofreductie in de vorm van MIA/VAMIL;
2. ruimte binnen bestemmingsplannen om zowel bouwblokken te vergroten als nieuwvestiging mogelijk te maken, zonder herziening van het gehele bestemmingsplan;
3. het opnieuw oprichten van een uitvoeringsorgaan met zeggingskracht waarin boeren, bedrijfsleven en overheid het emissiereductiebeleid kunnen uitvoeren, monitoren, borgen en aanpassen;
4. het behouden van vrijgekomen ruimte van deelnemers die meedoen aan een vrijwillige stoppersregeling voor jonge boeren die zichzelf willen verplaatsen en hun eigen bedrijfslocatie willen sluiten;
5. het geven van voorrang bij gronduitgifte afkomstig van stoppende boeren aan jonge boeren;
6. het fiscaal stimuleren van stoppende bedrijven om hun vermogen opnieuw te investeren in jonge boeren.

NAJK heeft nog veel meer voorbeelden van regelingen voor vrijwillig stoppende bedrijven die jonge boeren kunnen helpen en bespreekt die graag met u. Bovenal moet afdoende budget vrijgemaakt worden om ondersteunende maatregelen met uitvoeringskracht te kunnen treffen voor zowel boeren die vrijwillig willen stoppen als boeren die willen doorgaan. Werk aan natuurherstel, zodat in Natura2000-gebieden ook gewerkt wordt aan een betere staat van de natuur. Hier zal ook budget voor benodigd zijn.

#### **Legaliseer PAS-melders en interimmers.**

Spoor 1 moet naast een rekenkundige ondergrens realiseren, ook een nieuwe NB-vergunning systematiek realiseren waardoor PAS-melders en interimmers gelegaliseerd kunnen worden. Deze bedrijven kunnen op dit moment geen geld lenen om te investeren in verduurzaming, emissiereductie of bedrijfsovernames. Daardoor is het voor deze bedrijven onmogelijk om de komende jaren hun bijdrage te leveren aan emissiereductie, ook al zouden ze dat willen. Geen NB-vergunning betekent geen ruimte om stappen te zetten. NAJK verwacht dat het gevolg hiervan is dat de landbouw haar emissiereductie nooit zal behalen. PAS-melders en interimmers kunnen hedendaags niet gelegaliseerd worden, omdat ze niet beschikken over de juiste referentie die bij een NB-aanvraag benodigd is om je huidige economische activiteiten vastgelegd te krijgen in een onherroepelijke NB-vergunning. Deze referentie ligt soms wel meer dan dertig jaar terug in de tijd. Dit kan opgelost worden door toe te werken naar een systematiek waarbij in de aanvraag voor een NB-vergunning van een ondernemer die niet beschikt over een NB-vergunning, uitgegaan kan worden van een hedendaags referentiemoment voor hun huidige economische activiteiten, het feitelijk gebruik. Ondernemers met een onherroepelijke NB-vergunning kunnen deze gebruiken als referentie bij nieuwe aanvraag. Met deze systematiek kunnen PAS-melders en interimmers een onherroepelijke NB-vergunning bemachtigen met als gevolg dat ook zij bij de bank terecht kunnen voor investeringen benodigd voor emissiereductie of bedrijfsovernames. De voorwaarde voor deze aanpak is wel dat Spoor 2 een goed geborgd emissiereductieprogramma heeft. Immers, zo staat altijd vast de stikstofemissie daalt. De landsadvocaat geeft in haar repliek ook aan dat deze optie uitvoerbaar is. Deze legalisatieaanpak is niet nieuw. De programmatische aanpak stikstof had een dergelijke systematiek.

Wordt er niet een nieuw referentiemoment gehanteerd, gekoppeld aan een programmatische aanpak voor stikstofemissiereductie, dan zal het verkrijgen van een onherroepelijke NB-vergunning voor PAS-melders en interimmers een kansloze missie worden.

## **2 Wordt door het bovenstaande de drie grootste problemen opgelost?**

Het eerste probleem is dat PAS-melders en interimmers geen onherroepelijke NB-vergunning kunnen krijgen. Middels de voorgestelde uitwerking van spoor 1 en spoor 2 is dit probleem opgelost.

Het tweede probleem is dat er geen betrouwbaar, voorspelbaar en snel afwikkelend NB-vergunningen systematiek is ontwikkeld door MCEN. De voorgestelde uitwerking van spoor 1 en spoor 2 schiet hier tekort. Een oplossing hiervoor is een tijdelijke enorme uitbreiding ambtenaren bij provincies voor uitgeven vergunningen of extra inzet artificial intelligence (AI) hiervoor. Toen de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) inging hebben provincies enorm geïnvesteerd in extra ambtelijke capaciteit. Dit moet opnieuw gebeuren, zodat alle vergunningsaanvragen die al op de stapel liggen en nieuwe aanvragen binnen een vier maanden zijn weggewerkt. Tevens kan gekeken worden wat AI hierin kan betekenen. Immers, wat geautomatiseerd kan worden, scheelt menskracht en tijd. Een aanvraag voor een natuurbeschermingswetvergunning, mits hij ontvankelijk is, moet binnen 13 weken verwerkt worden tot een definitieve NB-vergunning die vervolgens zes weken ter inzage komt.

Het derde probleem is het ontbreken van structuurbeleid in de plannen van het kabinet. In onze uitwerking van spoor 1 en spoor 2 is er wel degelijk structuurbeleid aanwezig. Ondernemers kunnen beschikken over een onherroepelijke NB-vergunning, weten wat ze moeten doen en hoe ze geholpen worden in hun eigen gekozen weg naar de toekomst.

## **3 Is er voldoende budgettaire ruimte?**

De oplossing van de stikstofopgave vergt niet alleen keuzes en onherroepelijke NB-vergunning van PAS-melders en interimmers, maar ook geld. Op dit moment heeft het kabinet geen financiële dekking om een totaaloplossing uit te voeren. Dat betekent dat er een meerderheid in de Tweede Kamer moet zijn die niet alleen met de plannen instemt, maar ook het geld ervoor beschikbaar stelt.

NAJK roept de Kamer op om:

- voldoende budget vrij te maken voor zowel het legaliseren van PAS-melders en interimmers als voor het bieden van perspectief aan blijvers;
- flankerend beleid te financieren dat gericht is op innovatie, extensivering, bedrijfsverplaatsing en jonge boeren;
- te investeren in een betrouwbare vergunningssystematiek en een goed functionerend uitvoeringsorgaan.

Alleen dan kunnen jonge boeren toekomstgericht ondernemen.

---

Voor meer informatie kunt contact opnemen met:

Roy Meijer, Voorzitter NAJK, [rmeijer@najak.nl](mailto:rmeijer@najak.nl) of 06 508 467 12

Merel Straathof, portefeuillehouder leefomgeving: [mstraathof@najak.nl](mailto:mstraathof@najak.nl) of 06 232 369 56